

Podpora zdravia a hodnotenie dopadu na zdravie

Gabriel Gulis

ggulis@health.sdu.dk

ttawa Adelaide, Sundswall, Jakarta, Mexico City **Bangkok**

- Zdraviu prospešná verejná politika (public policy)
- Zdravie podporujúce prostredie
- Posilnenie komunit
- Rozvoj osobných, individuálnych schopností
- Reorientácia zdravotníckych služieb
- Pohľad do budúcnosti

- Podpora zdravia ako centrálna časť globálneho rozvoja
- Podpora zdravia ako zodpovednosť všetkých vlád
- Podpora zdravia ako priorita pre komunity a občiansku spoločnosť
- Podpora zdravia ako požiadavka pre dobrú ekonomiku (good corporate practice)

Model zdravia – determinanty zdravia

Malri Twalib je 5 ročný chlapec žijúci v chudobnej vidieckej oblasti pri Kílímadžare v Tanzánii. Zdravotnícky pracovníci u neho diagnostikovali detskú obezitu počas rutínnej kontroly. Po roku sa jeho stav nezmenil, tak ako sa nezmenila ani jeho výživa – nadmerná spotreba ovsenej kase a živočíšneho tuku. Spotreba ovocia a zeleniny je výrazne pod nedostatočnou...”**je príliš ťažké nájsť produkty za prijateľné ceny najmä počas obdobia sucha**” hovorí jeho mama Fadhila. Malriho prostredie je **plné ostrých a hrdzavých odpadkov, dvor je príliš malý na hranie loptových hier. V skutočnosti sa málokedy pohybuje vonku. “Je to príliš nebezpečné, môže sa zranit”** hovorí jeho mama . Fadhila, ktorá je tiež obézna, verí, že obezita nie je spojená s rizikom a že váha jej syna pôjde dole prirodzene po nejakej dobe. **“Oblé tvary patria k našej rodine a nemáme žiadne zdravotné problémy kvôli nim, tak prečo sa trápiť s tým”**, argumentuje s úsmevom na tvári

Preventing chronic diseases a vital investment, WHO 2005

Dahlgren, G. & Whitehead, M. *Policies and strategies to promote social equity in health*. Stockholm, Institute of Futures Studies, 1991.

Podpora zdravia a determinanty zdravia

- **Biologické determinanty**
- **Zdravotná starostlivosť**
- **Environmentálne determinanty**
  - Životné prostredie
  - Sociálne prostredie
  - Ekonomické prostredie
- **Behaviorálne determinanty**

HIA ako nástroj na ovplyvnenie determinantov zdravia

- **Health impact assessment (HIA) – hodnotenie dopadov na zdravie je súbor metód a postupov, ktoré umožňujú hodnotenie budúcich dopadov na zdravie súčasných politických rozhodnutí, stratégií, plánov, projektov.**
- **Demokracia, rovnosť, udržateľnosť, etické využívanie dôkazov**
- **Dôkazy, názory, informované porozumenie, varianty**

HIA príklady

- Spoločná poľnohospodárska politika ES
- Európska politika zamestnanosti
- Investičné projekty
  - Odpadové hospodárstvo
  - Rozvoj letísk
  - Spaľovanie pneumatík pri výrobe cementu
  - Stratégia biodiverzity Londýna
  - Výstavba ciest

<http://www.who.int/hia/en/>

<http://www.publichealth.nice.org.uk/page.aspx?o=hia.resources>

HIA a podpora zdravia

- **Nástroj, ktorým sa dostáva podpora zdravia do každodennej praxe**
- **Posilnenie intersektorality**
- **Posilnenie úlohy občianskej spoločnosti, komunit**
- **Prostriedok na medializáciu**

Politikere skal tænke sundt

PROJEKT: Sundhed bør veje lige så tungt som økonomi og æstetik, når politikere vedtager ændringer i bybilledet. Ny Esbjerg er forsøgskommune.

Af René Deichgræber
tlf. 7912 4633, rde@jv.dk

Gule smileys vender mundvigene nedad på beskidte restauranter. I princippet kunne de runde vogtere også surmule i trafikkruds, på bygninger og i offentlige parker, for sundhed er kun sjældent tænkt med ind i bybilledet.

Det skal der laves om på nu, og Ny Esbjerg skal være forsøgskommune i Danmark. Fra i morgen kommer 21 embedsfolk og politikere derfor på skolebænken på Syddansk Universitet. Her skal de lære om sundhedskonsekvenser.

Om, hvordan forskellen på anlæggelse af for eksempel et trafikkrud og en rundkørsel ud over penge, udseende og trafik også kan opgøres i støj- og luftforurening

Introduktion til screening

– Idéen er at anbefale løsninger til politikere, som baserer sig på sundhed og ikke kun på økonomi og æstetik. Det kræver, at embedsapparatet får værktøjer, så det rent faktisk kan undersøge de sundhedsmæssige perspektiver også, siger lektor på Syd-

Lektor Gabriel Gulis, i midten, skal undervise kommunen i sundhedskonsekvensvurdering de næste fire onsdage. FOTO: MARTIN STAMPE

dansk Universitets sundhedsvidenskabelige fakultet, Gabriel Gulis, der er underviser og tovholder.

Gabriel Gulis vil konkret introducere sine elever til beregningsmodeller, så de ud over et beløb også kan hæfte et sundhedstal på en givet arkitekttegning, eksempelvis en parkeringskælder ved Sydvestjysk Sygehus.

Arne Nikolajsen, direktør

for sundhedsfremme i Ny Esbjerg Kommune og medkoordinator, tror på, at projektet har fat i en anderledes, vigtig indgang til sundhed.

– Det er nemt at tænke sundhed på skoler, for dér har vi overvægtige børn, men tænker teknisk forvaltning på sundhed til daglig? Det er simpelthen for at få alle med, at vi tager udgangspunkt i byplanlægning, siger han.

FAKTA

SPONSORET AF EUROPA KOMMISSIONEN

Det overordnede sundhedsprojekt har et samlet budget på syv millioner kroner, som er sponsoreret af Europa Kommissionen. Projektet har deltagelse af Tyrkiet, Slovakiet, Italien, Ungarn, Slovenien, Litauen, Polen, Bulgarien, Malta, Danmark samt WHO. Målet med projektet er at skabe et internationalt netværk og bygge videre på eksisterende viden og erfaringer inden for brugen af redskabet Sundhedskonsekvensvurdering, som relaterer sig til meget andet end blot byplanlægning.